

Katarzyna Smędzik

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

**ZMIANY W STRUKTURACH PRODUKCJI ROLNEJ GOSPODARSTW
INDYWIDUALNYCH NA OBSZARZE O WYSOKIM POTENCJALE
ROLNICZYM – STUDIUM PRZYPADKU POWIATU GOSTYŃSKIEGO
W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM**

*CHANGES IN STRUCTURE OF AGRICULTURAL PRODUCTION OF
PRIVATE FARMS FROM THE AREA OF HIGH POTENTIAL – CASE
STUDY OF GOSTYN PROVINCE IN WIELKOPOLSKA PROVINCE*

Słowa kluczowe: struktura produkcji roślinnej i zwierzęcej, zmiana struktury, potencjał rolniczy, zróżnicowanie regionalne rolnictwa, Wielkopolska

Key words: structures of crop and animal production, changes in the structures, high agricultural potential, regional diversification of farming

Synopsis. Ukazano zmiany w strukturach produkcji roślinnej i zwierzęcej na obszarach o wysokim potencjale rolniczym w Wielkopolsce w latach 2000-2008, w świetle ogólnych tendencji w zakresie przeobrażeń struktur produkcyjnych rolnictwa w skali kraju. Udowodniono znaczenie mikrootoczenia i jego elementów jako głównych czynników determinujących kształt struktur rolniczych na obszarach o wysokim potencjale rolniczym. Wskazano na odchylenia zachodzące w zakresie kształtowania się struktur rolniczych na obszarach o wysokim potencjale rolniczym, w stosunku do kierunków przeobrażeń i ich intensywności w strukturach produkcyjnych rolnictwa ogółem.

Wprowadzenie

Analiza przeobrażeń struktur produkcji rolnej gospodarstw indywidualnych w długim okresie stanowi ważny aspekt badań ekonomistów rolnych, pozwala bowiem na przewidywanie kierunków rozwoju rolnictwa, a także dostarcza podstaw do oceny oddziaływań czynników mikro i makrootoczenia na decyzje produkcyjne rolników. Wypuklenie potrzeby przemian strukturalnych w polskim rolnictwie, w kierunku wzrostu skali produkcji wynika przede wszystkim z konieczności poprawy sytuacji materialnej gospodarstw rolnych [Czyżewski 2003]. Badanie przeobrażeń struktur produkcyjnych na obszarach o wysokim potencjale rolniczym i ich porównanie ze zmianami dokonywanymi się w strukturach produkcji rolnictwa w skali kraju pozwala stwierdzić, czy tendencje o wymiarze ogólnokrajowym znajdują odzwierciedlenie również w rejonach o najlepszych w skali regionu warunkach gospodarowania, wynikających z wysokiego potencjału rolnictwa i głębokich tradycji związanych z rolnictwem. Umożliwia to odpowiedź na pytanie, czy czynniki warunkujące przemiany struktur rolniczych w skali krajowej oddziałują z taką samą intensywnością na zmiany w strukturach produkcji rolnej gospodarstw indywidualnych na obszarach o najefektywniejszym rolnictwie. W związku z tym w niniejszym opracowaniu podjęto próbę określenia zmian zachodzących w strukturach produkcji roślinnej i zwierzęcej gospodarstw indywidualnych na obszarach o wysokim potencjale rolniczym w Wielkopolsce. Dokonano oceny tych zmian na tle przeobrażeń struktur produkcji rolnej w skali rolnictwa Polski.

Metodyka

Przeanalizowano zmiany w zakresie struktur produkcji roślinnej i zwierzęcej gospodarstw indywidualnych w powiecie gostyńskim w latach 2000-2008. Wykorzystano dane Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 roku oraz dane rejestrów Powiatowego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Gostyniu, dotyczące struktur produkcji roślinnej, a także Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Gostyniu, dotyczące obsady zwierząt gospodarskich w gospodarstwach indywidualnych powiatu.

Przeobrażenia struktur produkcji roślinnej i zwierzęcej w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego w latach 2000-2008

Powiat gostyński jest obszarem o określonej specyfice rolnictwa indywidualnego w stosunku do pozostałych obszarów Wielkopolski. Przejawia się ona w wyższej kulturze i potencjale rolniczym. O wysokiej kulturze rolnej świadczy zdecydowanie najniższy odsetek odłogów i ugorów w strukturze użytków rolnych gospodarstw indywidualnych, w stosunku do pozostałych powiatów Wielkopolski. Stanowią one tylko 0,7% ogólnej powierzchni użytków rolnych, będących własnością gospodarstw indywidualnych. Średni wskaźnik dla Wielkopolski wynosi aż 4,9%. Powiatami o najniższym udziale odłogów i ugorów w ogólnej liczbie użytków rolnych, w dalszej kolejności są powiaty sąsiadujące z powiatem gostyńskim, a mianowicie: krotoszyński (1%) oraz rawicki (1,22%). W powiecie gostyńskim występuje również najwyższy wskaźnik bonitacji gleb oraz wskaźnik towarowości gospodarstw indywidualnych. Towarowość ta wynika z określonej specjalizacji produkcji roślinnej i zwierzęcej gospodarstw indywidualnych. Związana jest ona ze skalą produkcji buraków cukrowych, chowu bydła oraz trzody chlewnej. W tabeli 1 zamieszczono powiaty o największym obszarze upraw buraków cukrowych, rzepaku, zbóż oraz najwyższej skali chowu bydła i trzody chlewnej w gospodarstwach indywidualnych, w Wielkopolsce, w 2002 roku.

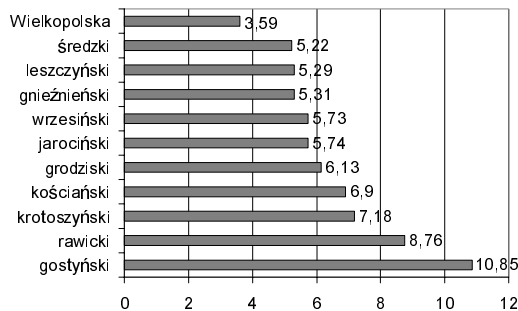
Tabela 1. Powiaty o największym obszarze upraw zbóż, buraków cukrowych, rzepaku oraz najwyższym pogłowie bydła i trzody chlewnej w gospodarstwach indywidualnych w Wielkopolsce

Powiaty o największym obszarze upraw zbóż [ha/100ha UR]					
Wągrowiecki	szamotulski	gnieźnieński	gostyński	złotowski	poznański
75,53	73,07	70,34	68,17	65,93	52,39
Powiaty o największym obszarze upraw buraków cukrowych [ha/100 ha UR]					
Gostyński	rawicki	krotoszyński	kościański	grodziski	jarociński
10,85	8,76	7,18	6,90	6,13	5,74
Powiaty o największym obszarze upraw rzepaku i rzepiku [ha/100 ha UR]					
Szamotulski	gnieźnieński	obornicki	wągrowiecki	poznański	wrzesiński
11,13	8,99	8,35	7,48	7,35	6,85
Powiaty o największym pogłowie bydła ogółem [szt./100 ha UR]					
Gostyński	krotoszyński	kościański	ostrzeszowski	wolsztyński	grodziski
82	77	70	54	47	46
Powiaty o największym pogłowie krów mlecznych [szt./100 ha UR]					
Gostyński	krotoszyński	koniński	kościański	rawicki	ostrzeszowski
37	33	28	24	23	22
Powiaty o największym pogłowie trzody chlewnej [szt./100 ha UR]					
Gostyński	leszczyński	grodziski	kościański	śremski	krotoszyński
661	617	536	496	482	474

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Użytkowanie gruntów...2003.

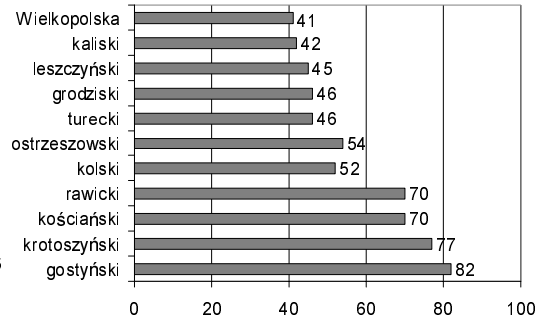
W 2002 roku indywidualne gospodarstwa powiatu gostyńskiego przodowały zdecydowanie w produkcji buraków cukrowych, w odniesieniu do pozostałych powiatów Wielkopolski (rys. 1).

Trzy kolejne powiaty o najwyższej produkcji buraków cukrowych w gospodarstwach indywidualnych to powiaty sąsiadujące z powiatem gostyńskim, co pozwala wnioskować o występowaniu w 2002 roku w Wielkopolsce rejonu o zwiększonej, w stosunku do pozostałych obszarów produkcji buraka cukrowego. Potencjał rolnictwa indywidualnego powiatu gostyńskiego wyznacza również obsada zwierząt gospodarskich w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych. Dotyczy to w szczególności obsady trzody chlewnej i bydła w tym krów mlecznych. Danych na temat wielkości obsady zwierząt w gospodarstwach powiatu gostyńskiego w odniesieniu do powiatów województwa o najwyższej obsadzie dostarczają rysunki 2, 3 i 4. W 2002 roku w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego występowała najwyższa obsada zarówno bydła ogółem,

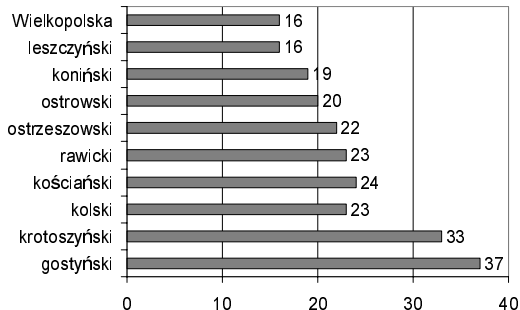
Rysunek 1. Powiaty o największej produkcji buraków cukrowych w Wielkopolsce [ha]

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Użytkowanie gruntów...2003.

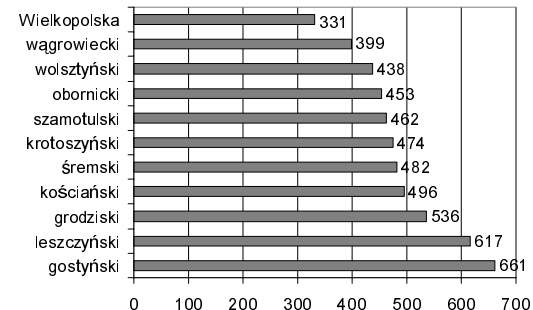
Rysunek 2. Powiaty o najwyższej obsadzie bydła ogółem w Wielkopolsce [szt.]

Źródło: jak na rys. 1.

Rysunek 3. Powiaty o najwyższej obsadzie krów mlecznych w Wielkopolsce [szt.]

Źródło: jak na rys. 1.

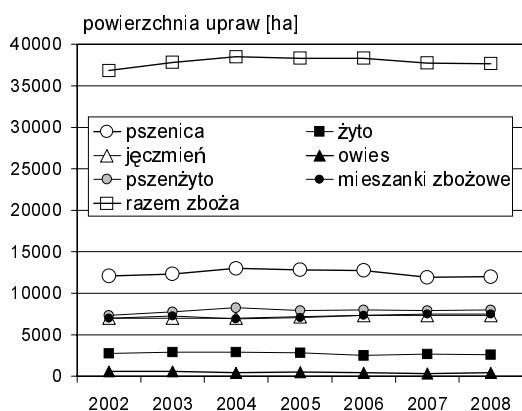
Rysunek 4. Powiaty o najwyższej obsadzie trzody chlewnej w Wielkopolsce [szt.]

Źródło: jak na rys. 1.

jak i krów mlecznych. Wielkość pogłowia dwukrotnie przewyższała średnią obsadę bydła ogółem i krów mlecznych dla Wielkopolski. W następnej kolejności najwyższe obsady bydła ogółem i krów mlecznych wykazywały gospodarstwa indywidualne z powiatów graniczących z powiatem gostyńskim, a mianowicie z: krotoszyńskiego, rawickiego i kościańskiego. Potwierdza to tezę o występowaniu w centralnej części Wielkopolski obszaru o wysokim potencjale rolniczym. Obok najwyższej w całej Wielkopolsce skali chowu bydła w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego, na obszarze tym występuje również najwyższa obsada trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych, będących w posiadaniu gospodarstw indywidualnych. Informacji na temat wielkości obsady w powiatach o najwyższej skali chowu trzody chlewnej, w gospodarstwach indywidualnych dostarcza rysunek 4.

Najwyższa skala upraw buraków cukrowych, chowu bydła, w tym krów mlecznych, a także trzody chlewnej w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego pozwala uznać go za obszar o wysokim potencjale rolniczym w województwie wielkopolskim. Podstawą oceny istniejących warunków mogą być również uzyskiwane efekty [Heller 1998]. Z powiatem gostyńskim graniczą obszary, które w 2002 roku, w następnej kolejności wykazywały najwyższe specjalizacje gospodarstw indywidualnych w produkcji buraków cukrowych, chowie bydła i trzody chlewnej. Skupienie tych powiatów tworzy region o charakterze lokalnym, wyróżniający się wysokim potencjałem rolniczym w skali Wielkopolski. Wykazanie zmian w strukturach produkcji roślinnej i zwierzęcej gospodarstw indywidualnych powiatu gostyńskiego, pozwala wnioskować o tożsamy przeobrażeniach w strukturach produkcji rolnej powiatów sąsiadujących z badanym.

Odzwierciedleniem zmian produkcji roślinnej jest struktura zasiewów [Ślusarz 2005]. W 2002 roku wielkość upraw zbóż w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego wynosiła 68 ha/100 ha UR i była niemalże równa średniej wartości dla województwa wielkopolskiego (65 ha/100 ha UR). Mimo to zboża stanowią najważniejszy element struktury produkcji roślinnej gospodarstw indywidualnych powiatu, gdyż zajmują około 70% ogólnej powierzchni użytków rolnych. W następnych latach wielkość upraw zbóż poszczególnych rodzajów w powiecie gostyńskim kształtowała się na stabilnym poziomie.

Rysunek 5. Uprawy zbóż w powiecie gostyńskim w latach 2002-2008 [ha]

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Raport meldunki żniwne w latach 2000-2008.

Nie odnotowano również istotnych zmian w strukturze produkcji zbóż. W latach 2003-2005 występował jedynie niewielki wzrost wielkości upraw jęczmienia i mieszanek zbożowych kosztem wielkości upraw pszenicy (rys. 5).

Również w strukturach produkcji roślin przemysłowych i pastewnych nie odnotowano istotnych zmian. Strukturę produkcji roślinnej w gospodarstwach indywidualnych w latach 2000-2008 zobrazowano w tabeli 2.

W analizowanym okresie nie wystąpiły duże zmiany w strukturach produkcji roślinnej gospodarstw indywidualnych powiatu gostyńskiego. Powoli następowało zwiększanie udziału upraw rzepaku w ogólnej strukturze produkcji roślinnej, kosztem upraw warzyw i zbóż. Na stabilnym poziomie utrzymywała się wielkość upraw kukurydzy pastewnej oraz buraków cukrowych, z nieznacznymi odchyleniami w po-

Tabela 2. Struktura produkcji roślinnej w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego w latach 2000-2008 [%]

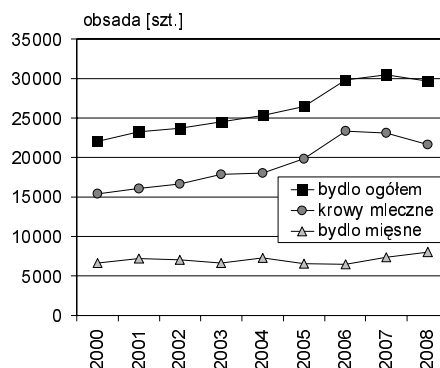
Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Zboża razem	72,6	71,3	73,9	72,3	71,5	70,5	71,1	68,8	69,4
Rzepak i rzepik	4,0	4,0	4,6	4,5	5,0	6,9	6,9	8,4	8,9
Kukurydza pastewna	8,5	9,6	7,9	8,8	9,7	9,4	9,9	9,9	8,9
Buraki cukrowe	9,9	10,4	9,2	10,5	10,1	9,6	8,5	9,4	10,6
Warzywa razem	5,0	4,7	4,4	3,9	3,7	3,7	3,5	3,5	2,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rejestr Powiatowego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Gostyniu.

szczególnych latach. Rzepak nie był więc uprawą konkurencyjną względem buraków cukrowych i kukurydzy pastewnej w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego. Wysoki i niezmienny poziom upraw kukurydzy pastewnej wynika z najwyższego w całym województwie pogłowa bydła, natomiast duży udział upraw buraków cukrowych w strukturze produkcji roślinnej gospodarstw indywidualnych związany jest z funkcjonowaniem na obszarze powiatu gostyńskiego największej cukrowni grupy kapitałowej Pfeifer und Langen S.A. o mocy przerobowej 4700 ton na dobę. Ważnym czynnikiem wyznaczającym kształt struktur produkcji rolnej są powiązania z lokalnym i regionalnym przemysłem przetwórczym [Łąguna, Suchta 1996]. Widoczne jest to również w strukturze produkcji roślinnej powiatu gostyńskiego, a w szczególności w strukturze produkcji buraków cukrowych. Należy również stwierdzić, iż wykazana ogólna zależność występująca w gospodarstwach indywidualnych w Polsce polegająca na wzroście upraw rzepaku i rzepiku przy jednoczesnym spadku wielkości upraw buraków cukrowych [Zegar 2009] nie znajduje odzwierciedlenia na obszarach występowania dobrze funkcjonujących cukrowni. Rzepak nie jest więc rośliną konkurencyjną względem buraka cukrowego, pomimo zbliżonej technologii uprawy, w rejonach o dobrych uwarunkowaniach dla produkcji buraka. Staje się nią dopiero w przypadku konieczności rezygnacji z upraw buraków, wynikającej z rozwiązania kontraktów buraczanych. Potwierdza się tu hipoteza, iż istotny wpływ na decyzje produkcyjne rolników ma, zgodnie z podejściem instytucjonalnym, zakorzenienie rolnika w zewnętrznych strukturach [Matczak 2006]. Na obszarach o wysokim potencjale rolniczym wzrost obszaru upraw rzepaku następuje przez ograniczanie upraw zbóż i warzyw. Zastępowalność pomiędzy tymi roślinami wynika z relacji nakładochłonności i kształtowanych przez rynek relacji cenowych. Powiat gostyński w dalszej perspektywie będzie więc znajdował się na pozycji potentata w produkcji buraków cukrowych, w skali województwa, a przeobrażenia w strukturze produkcji roślinnej w gospodarstwach indywidualnych powiatu będą polegały na powolnym zastępowaniu upraw zbóż i warzyw produkcją rzepaku.

We wstępnej części opracowania wykazano również, iż powiat gostyński jest obszarem o największej obsadzie trzody chlewnej i bydła w gospodarstwach indywidualnych. Zgodnie z danymi GUS w Poznaniu wielkość pogłowia bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych w 2002 roku wynosiła 82 sztuki. Według danych Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Gostyniu obsada ta wynosiła w 2002 roku jedynie 53 sztuki bydła ogółem na 100 ha UR. Występowała więc znaczna rozbieżność dotycząca rejestrów GUS i Inspektoratu Weterynarii. Dla potrzeb dalszej analizy posłużono się danymi z rejestrów Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Gostyniu. Na rysunku 6 przedstawiono kształtowanie się wielkości obsady bydła, w tym krów mlecznych w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego w latach 2000-2008.

Zmiany w wielkości obsady bydła ogółem w gospodarstwach indywidualnych w latach 2000-2008 były wynikiem zmian w wielkości pogłowia krów mlecznych.

Rysunek 6. Obsada bydła w tym krów mlecznych w powiecie gostyńskim w latach 2002-2008 [ha]

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rejestr Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Gostyniu.

Tabela 3. Udział pogłowia krów mlecznych w ogólnej obsadzie bydła w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego w latach 2000-2008 [%]

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Udział obsady krów mlecznych w ogólnej obsadzie bydła	70	69	70	73	71	75	78	76	73

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rejestr Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Gostyniu.

W latach 2000-2005 liczba krów mlecznych, a tym samym bydła ogółem wzrastała w średnim tempie 4% rocznie. Największy wzrost pogłowia krów mlecznych odnotowano w 2006 roku. Był to wzrost rzędu 16% w stosunku do roku poprzedniego i wynikał prawdopodobnie z podwojenia ceny mleka w 2006 roku, w stosunku do okresu przed integracją [Czternasty, Smędzik 2009]. W następnym roku obsada krów mlecznych uległa stabilizacji, po czym w 2008 roku odnotowano zmniejszenie pogłowia krów mlecznych o 6% w stosunku do roku poprzedniego. Zmiany w udziałach obsady krów mlecznych w wielkości pogłowia bydła ogółem, w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego, w latach 2000-2008 zobrazowano w tabeli 3. Na podstawie powyższych danych należy stwierdzić, iż w latach 2000-2008 zwiększał się udział krów mlecznych, w ogólnej obsadzie bydła w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego, wyjątkami były lata 2004 i 2008. W 2008 roku obsada krów mlecznych w przeliczeniu na 100 ha UR osiągnęła poziom 48 sztuk w stosunku do 32 sztuk w 2002 roku. Wzrost pogłowia krów mlecznych był więc znaczący i dodatkowo umocnił powiat gostyński na pozycji lidera w produkcji mleka w Wielkopolsce. Tym samym obsada bydła ogółem w 2008 roku w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych powiatu osiągnęła poziom 66 sztuk.

Brak danych uniemożliwia określenie zmian w wielkości pogłowia trzody chlewnej w gospodarstwach indywidualnych powiatu gostyńskiego. Zgodnie z danymi spisu Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Gostyniu obsada trzody chlewnej, w gospodarstwach indywidualnych we wrześniu 2008 roku kształtowała się na poziomie 462 sztuk, w przeliczeniu na 100 ha UR i była niższa od obsady trzody na 100 ha UR, w 2002 o 199 sztuki. Nastąpiło więc istotne ograniczenie pogłowia trzody chlewnej przez gospodarstwa indywidualne w 2008 roku, w stosunku do 2002 roku. Ze względu na brak danych nie można jednak stwierdzić, czy zmniejszanie pogłowia było wynikiem stopniowego ograniczania liczebności stada, czy miało charakter jednorazowy.

Wnioski

Na obszarach o wysokim potencjale rolniczym w Wielkopolsce zmiany, w strukturze produkcji roślinnej dokonują się bardzo powoli i polegają na wzroście udziału upraw rzepaku w wielkości upraw ogółem. Przeobrażenia w strukturach produkcji roślinnej występujące w skali kraju, a polegają-

ce na zwiększaniu obszarów upraw rzepaku kosztem upraw buraków cukrowych nie znajdują odzwierciedlenia w powiecie gostyńskim. Zastępowanie produkcji buraków, produkcją rzepaku jest więc efektem przeobrażeń zachodzących w mikrootoczeniu, a wynikających z konieczności dostosowania się producenta rolnego do zmieniających się realiów rynkowych, determinowanych kontraktami buraczanymi. W sytuacji pozytywnych uwarunkowań otoczenia, sprzyjających produkcji buraków cukrowych, a wynikających z zasobności w gleby wysokich klas i funkcjonowania na obszarze występowania gospodarstwa cukrowni, produkcja rzepaku nie jest atrakcyjną alternatywą względem produkcji buraków cukrowych. Zwiększanie upraw rzepaku odbywa się wówczas kosztem ograniczania produkcji zbóż i warzyw. Jest to widoczne w doświadczeniach gospodarstw indywidualnych powiatu gostyńskiego. Zastępowanie produkcji buraków cukrowych rzepakiem ma natomiast miejsce na obszarach, w których zmieniające się warunki w skali makro wymusiły zaprzestanie funkcjonowania cukrowni, bądź jakość współpracy rolników z cukrowniami jest niezadowolająca. Struktura produkcji roślinnej w gospodarstwach indywidualnych jest więc pochodną powiązań z agrobiznesem, który przez pełnione funkcje, w szczególności funkcję odbiorcy płodów rolnych wpływa na jej kształt i wymusza przeobrażenia w kierunku dostosowania do zmieniających się warunków rynkowych. Na obszarach o wysokim potencjale rolniczym następują również powolne zmiany w strukturach produkcji zwierzęcej, polegające na zwiększaniu stopnia specjalizacji w chowie bydła, w szczególności przez systematyczny wzrost obsady bydła mlecznego.

Uwzględniając przeobrażenia struktur produkcji roślinnej i zwierzęcej gospodarstw indywidualnych powiatu gostyńskiego należy prognozować, iż w przyszłości będzie on nadal obszarem o najwyższej produkcji buraków cukrowych i obsadzie bydła w gospodarstwach indywidualnych Wielkopolski. Przewiduje się również, iż relatywna przewaga powiatu gostyńskiego w wielkości pogłowia bydła, w szczególności krów mlecznych, w stosunku do pozostałych powiatów będzie ulegała dalszemu pogłębianiu, zwiększając tym samym stopień wykazywanej specjalizacji produkcji zwierzęcej. Zmiany w specjalizacji produkcji rolnej gospodarstw indywidualnych, na obszarach o wysokim potencjale rolniczym, w Wielkopolsce dokonują się pod wpływem zmieniających się uwarunkowań otoczenia i powiązań rolnictwa z agrobiznesem. Utrzymanie *status quo* w tym zakresie powoduje, iż struktury produkcji rolnej w gospodarstwach indywidualnych na tych obszarach ulegają utrwaleniu.

Literatura

- Czternasty W., Smędzik K. 2009: The Effect of the Integration into the EU on the Economic Results of Different Types of Individual Farms in Poland. Proceedings of the international Scientific Conference Economic Science for Rural Development, Jelgava, 237-482.
- Czyżewski A. 2003: Makroekonomiczne problemy agrobiznesu w Polsce w okresie przedakcesyjnym. Wyd. Akademii Ekonomicznej, Poznań, s. 127-153.
- Heller J. 1998: Regionalne zróżnicowanie potencjału wytwórczego obszarów wiejskich. Agrobiznes w krajach Europy Środkowej w aspekcie integracji z UE. Wyd. Akademii Ekonomicznej im. Oskara Łangego, Wrocław, s. 456-467.
- Łaguna T., Suchta J. 1996: Badania nad dostosowaniem struktury organizacyjnej i produkcyjnej gospodarstw prywatnych w Polsce północno-wschodniej do wymogów UE. Konkurencyjność polskiego rolnictwa i agrobiznesu na rynkach międzynarodowych. Olsztyn, s. 294-311.
- Matczak P. 2005: Czynniki wpływające na decyzje rolnika o zmianie sposobu gospodarowania. *Więś i Rolnictwo*, 2006/1130, s. 106-123.
- Raport meldunki zniwne w latach 2000-2008, Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Gostyniu.
- Rejestr Powiatowego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Gostyniu.
- Ślusarz G. 2005: Studium społeczno-ekonomicznych uwarunkowań rozwoju obszarów wiejskich w świetle zagrożenia marginalizacją na przykładzie województwa podkarpackiego. Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, 230-235.
- Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich województwa wielkopolskiego, GUS w Poznaniu, Poznań 2003, s. 81-9, 121-122.
- Zegar J.S. 2009: Materiały Seminarium Naukowego Struktury Rolne: Stan i co dalej?. IERiGŻ, s. 15-17.

Summary

The article shows changes in structures of crop and animal production in the area of high agricultural potential in Wielkopolska from 2000 till 2008. They were compared to general tendencies in the field of transformation in agricultural production structures on the country scale the meaning of micro-surrounding has been proved and its elements as main features showing the shape of agricultural structures in the area of high farming potential. Deviation in the structures in the area has also been shown, in comparison to general ways of transformation

Adres do korespondencji:

mgr Katarzyna Smędzik
 Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
 Katedra Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej
 al. Niepodległości 10, 60-967 Poznań
 e-mail: katarzyna.smedzik@ue.poznan.pl